

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

נח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טו

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הו"ח אי"א נו"נ התמים

ר' שמואל יעקב

בן ר' משה ע"ה

פינק

רודף צדקה וחסד

ביתו פתוח לרווחה

עסק במרץ בגופו ובממונו

לעודד רבים לחזור לצור מחצבתם

במוסדותיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אב מסור ונתון וזכה שבניו וצאצאיו

הולכים בדרך התורה והמצוות

ודרכי החסידות אשר הורנו רבותינו נשיאנו

ה' מקושר בלב ונפש

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נפטר בשם טוב

י"ט טבת ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

DEDICATED BY

ENLIGHTENMENT FOR THE BLIND, INC.

Rabbi Yosef Yitzchok שיחי Shagalov

Los Angeles, California

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. הקושי על משך זמן בניית התיבה

על משך זמן בניית התיבה על-ידי נח נאמר במדרש¹ ש"מאה ועשרים שנה היה משתדל בה", וכך אומר רש"י² בפירושו על התורה³. יש להבין: כיצד ייתכן שנח התעכב זמן כה רב בבניית התיבה, ולא הזדרז לקיים את ציווי ה' ² "עשה לך תיבת עצי גופר...". ובמיוחד כאשר היה זה להצלתו ולקיום העולם כולו? ורש"י אינו מתייחס כלל לקושי זה, אפילו ברמז!

אין לומר, שבפרט זה לא נהג נח כשורה, שהרי הפסוק מעיד עליו "איש צדיק תמים היה", ואפילו לפי הדעה⁴ שזה היה רק "בדורותיו", הרי לגבי בניית התיבה מדגיש הפסוק "יעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה"⁵. מובן אפוא, שנה קיים ציווי זה באופן מושלם, בכל פרטיו.

כן אין לומר, שכיוון שה' כבר אמר⁶ שהוא יאריך אפו מאה ועשרים שנה, שמא יחזרו אנשי דור המבול בתשובה⁷, לא הזדרז נח בבניית התיבה, ועורר בינתיים את בני דורו לתשובה, ובמיוחד כאשר ידע, שאם יחזרו

(1) לקח טוב פרשתנו בתחלתו (ד"ה תמים ה' כו). וראה הערה 3.
 (2) פרשתנו ו, יד.
 (3) בתנחומא פרשתנו (ה בסופו) "אד הונא בשם רבי יוסי ק"כ שנה ה' מתרה הקב"ה בדור המבול שמא יעשו תשובה כיון עשו תשובה א"ל עשה לך תיבת עצי גופר עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים כו' ואומר להן כך וה' מתרה בהן". ומפסוטות הלשון משמע, שהק"כ שנה הוא זמן וענין בפ"ע ואינו שייך לבנין התיבה והתראתו של נח (ולהעיר מסדה"ד אלף תכב). אבל ראה עץ יוסף לתנחומא שם, שמפרש שהמשך "כיון שלא עשו תשובה א"ל עשה לך כו" הוא פירוש למ"ש לפניו (ש.הי' מתרה הקב"ה כו"). וראה לקמן הערה 9.
 (4) סנהדרין קח, א. תנחומא פרשתנו ה. הובא בפרש"י ר"פ.
 (5) שם ו, כב.
 (6) בראשית ו, ג.
 (7) ת"א ות"י ופרש"י שם.

אנשי הדור בתשובה, לא יבוא המבול⁸, ולא יהיה כלל צורך בתיבה.

דבר זה אינו מתקבל מפני הסיבות הבאות: (א) בציווי "עשה לך..." אין מצויין זמן שבו צריכה התיבה להיות מוכנה, ומובן שהיה על נח להכנינה במהירות הגדולה ביותר, וכיוון שנח קיים את הציווי בשלמות, אין מסתבר, שהוא דחה את קיום "עשה לך...", אפילו כדי לעורר על-ידי כך את בני דורו לתשובה.

(ב) לפי הסבר זה יובן רק מדוע יכול היה נח לדחות את בניית התיבה עד לסמוך לסיום ק"כ שנה, ולעורר בינתיים את בני דורו לתשובה, אך עדיין בלתי מובן: מדוע היה צריך נח להתעסק בבניית התיבה במשך כל הזמן של ק"כ שנה⁹?

ב. עצם הבנייה הוא אמצעי להחזרה בתשובה

ההסבר הפשוט לכך הוא, לכאורה, כפי שאומר רש"י (וכך גם המדרש¹⁰) שהסיבה לכך שהקב"ה ציוה על נח לבנות את התיבה, למרות ש"הרבה ריוח והצלה לפניו ולמה הטריחו בבנין זה", היא, "כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה ושואלין אותו: מה זאת לך? והוא אומר להם: עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם אולי ישוּבו".

יוצא מכך, שבניית התיבה, והחזרת אנשי דור המבול בתשובה, לא היו שני ענינים נפרדים, אלא הם היינו הך: עצם פעולת בניית התיבה היתה אמצעי כדי לעוררם לתשובה.

וכיוון שזה היה הטעם לציווי "עשה לך

(8) וראה פרש"י פרשתנו ו, יב.
 (9) להעיר שבתנחומא שם, מדובר רק על (אריכות) הזמן שה' עוסק בנטיעות הארזים וגדילתן וקציצתן*. ובפדר"א פכ"ג: רבי תנחומא אומר חמשים ושתים שנה עשה נח בתיבה (וראה רד"ל שם). וראה סדר הדורות אלף תרנו.
 (10) בארוכה יותר – אגדת בראשית פ"א, ב. תנחומא (באבער) בראשית לו. וראה פדר"א ומדרש לקח טוב שם.

(* וראה אגדת בראשית שבהערה הבאה.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניעונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

להזמן דקידוש לבנה – שמצינו בזה חילוקי מנהגים: אחר ג' ימים למולד¹⁰, אחר ז' ימים למולד¹¹, ובמוצאי שבת¹², «אם ליל מוצאי שבת הוא קודם ל' בחודש... אבל אם הוא אח"כ אין ממתנין עד מוצאי שבת, שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן»¹³, ובפרט במדינות שרגיל יותר שהשמים מכוסים בעננים, ובפרט בימות החורף¹⁴ – ונהרא נהרא ופשטי, ובכל מקום ומקום לפי ענינו (ובמקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה-הוראה שעל אתר).

ועוד ועיקר – קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרו ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא, ע"י ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותם קידוש לבנה: «ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן».

(משיחות ש"פ נח, ד' מרחשון תשנ"ב)

תיבת...", הרי מובן, שהתעסקותו של נח בתיבה זמן ממושך איננה נובעת מחוסר וריונות בקיום הציווי, אלא להיפך: דוקא זה האופן האמיתי לקיום הציווי, שהרי מטרת עשיית התיבה היא "כדי שיראוהו... אולי ישובו".

אך עדיין אין הכל פשוט: כדי לעורר אצל אנשי הדור את התמיהה "מה זאת לך" לא היה נח צריך להאריך בבניית התיבה, שהרי גם תיבה בנויה היתה מעוררת אותם לשאלה "מה זאת לך"¹¹. חזרה אפוא הקושיה למקומה: מדוע היה נח צריך לבצע את הציווי "עשה לך..." במשך זמן של ק"כ שנה (בשיא של חוסר וריונות), בעוד אשר יכול היה לקיים את ציווי ה' ולבנות את התיבה בזריות מירבית, ולעורר אצל בני דורו את התמיהה "מה זאת לך" על-ידי תיבה בנויה?

הכרחי אפוא לומר, שעצם הציווי "עשה לך תיבת..." דורש שהבניה תימשך ק"כ שנה, כך משתמע גם מן הלשון "ולמה הטריחו בבנין זה כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה ושואלין אותו..."¹², שהקב"ה הטריחו מלכתחילה בבניה שהכרחי שתימשך ק"כ שנה¹², כדי שאנשי דורו יראו, ישאלו, ויתעוררו לחזור בתשובה, ולא שנה בעצמו משך את בניית התיבה למשך זמן של ק"כ שנה כדי "שיראוהו... ושואלין..."

ג. בניית התיבה על-ידי נח בעצמו, ולכן נמשכה זמן רב

ההסבר לכך בפשטות הוא:

פירושו של ענשה לך (בפשוטו של מקרא הוא), שאתה תעשה¹³, כפי שאומר האברבנאל: "עשה לך, כלומר שנה בעצמו יעשה התיבה ולא יצווה לעשותה לאחרים".

(11) כן משמע קצת בסנהדרין (שם) שאיתא שם, התיבה זו למה". ולא כבאגדת בראשית ותנחומא שם "מה אתה עושה".
(12) וכן משמע במדרש לקח טוב שם "כי מאה ועשרים שנה ה' משתדל בה".
(13) ובפרט שכאן אין לפרש: אתה משתמש בה ולא אתה (ראה רש"י בהעלותך י, ב) – אבל ראה לקמן בפנים ס"ה.

הציווי היה, שנה בעצמו יבנה את התיבה¹⁴. יתר-על-כן, כפי שמסביר הרוגוטשובי¹⁵ על-פי ההלכה, שבמקום שהביטוי הוא "עשה" – מתקיימת המצוה בעצם פעולת העשייה (וכך גם לגבי עבירה, שבמקום שהאיסור כתוב בלשון "עשיה" עוברים את העבירה על-ידי עשייה ממש, ואין חיוב על מה שנעשה בדרך של "גרם").

כך גם בענייננו, בעשיית התיבה¹⁶: הציווי על בניית התיבה נאמר בלשון "עשה לך", שהמצוה היא בעצם העשייה, לפיכך היה על נח לבצע את כל העבודה¹⁷ של בניית¹⁸ התיבה בעצמו.

[לפי ההלכה הוא לא יכול היה לעשותה באמצעות שליח, שהרי, אף אם נאמר שניתן לקיים את הציוויים של לשון "עשה" באמצעות שליח, שפעולתו נחשבת כפעולת המשלח ממש¹⁹, הרי גם אז ברור שזנח לא יכול היה למנות שליח, שהרי אצל בני-נח אין קיים ענין השליחות²⁰ באופן זה ששלוהו יהיה "כמותו"].
לכן ברור, שלמרות שנה קיים את ציווי ה' על בניית התיבה, בזריות גדולה, בכל זאת נמשך הדבר ק"כ שנה. ואדרבה: מפליא,

(14) משא"כ במעשה המשכן – שלא נאמר "לך" וקדמה להציווי "וכן תעשו" (תרומה כה, ט) ולאח"ז מפורש: כל חכם לב גו' ועשו את כל אשר צויתך (תשא לא, ו). וראה לקו"ש ח"א ע' 164 ואילך.
(15) צפע"ג עה"ת עה"פ. וש"נ.

(16) עיי"ש בצפע"ג שמספקא לי' בנדר"ד (ע"פ פרש"י סוכה נב, ב). ובצפע"ג לסנה' שם (הובא בצפע"ג עה"ת שם) מכריע שבנדר"ד אינו כן. וראה לקמן סעיף ד, ו.

(17) משא"כ בלשון האברבנאל אינו מוכרח שס"ל שנה בעצמו ה' מוכרח לבנות הכל בעצמו, אלא בעיקר שלא יצוה לעשותה לאחרים והוא בעצמו לא יעשה כלום.

(18) להעיר מלקו"ש ח"א ע' 183 בנוגע לבנין המשכן. ולהעיר מצפע"ג לסנהדרין שם "והארכתי בזה גבי מקדש כו", ובמהד"ת (ג, ב). הובא בצפע"ג עה"ת כאן) מחלק בין משכן ומקדש דבמשכן דוקא המצוה הוא העשיל, ובנין כו'. ואכ"מ.

(19) ולהעיר מהסברת גדרי השליחות אם הוה כעושה בעצמו ממש – ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרי"ג קו"א ח. לקח טוב (להר"י ענגל) בתחילתו. ובכ"מ. וראה בהנסמן במפעצ"פ פי"ב סי"א יב. ואכ"מ.

(20) כ"ה בצפע"ג לסנהדרין שם. ועה"ת כאן. אם זה גדר שליחות גבי בני"ג. אבל ראה לקמן סעיף ז ובהערה 38, 39.

כיצד עבודת בניה גדולה כליכך ארכה אצלו
לא יותר מאשר ק"כ שנה!

ד. שתי הדעות לגבי מצות הבניה תלויות במטרתה של התיבה

בדברי הרוגוטשובי¹⁵ נמצאות שתי דעות
בענין זה האם בבניית התיבה היתה המצוה על
פעולת הבניה, או "המצוה הוה המציאות לא
הבנין" – שתהא תיבה בנויה.

יש לומר, שדבר זה תלוי בטעם לציווי על
עשיית התיבה:

אם מטרת התיבה היא רק ההצלה ממי
המבול, הרי שאין שום ענין בעצם פעולת
הבניה, אלא רק במציאותה של התיבה;

אך אם ההתעסקות בבניית התיבה היתה
"כדי שיראוהו... ושואלין... אולי ישוּבו",
הרי שפעולת הבניה עצמה היא מצוה, כיוון
שהיא מעוררת לתשובה.²¹

לפי זה ניתן להסביר, שזוהי כוונתו של
רש"י בפירושו "הרבה ריוח והצלה לפניו ולמה
הטריחו בבנין זה כדי שיראוהו...". כאשר
מאריך רש"י בלשונו ואומר "ולמה הטריחו
בבנין זה" הוא מתכוון להסביר, שהשאלה
איננה רק מדוע בחר הקב"ה דוק בדרך זו
להצלה, ולא בדרך אחרת של "ריוח והצלה",
שהרי לפי הפשט אין זאת קושיה גדולה:
האמצעי בדרך הטבע להצלה ממבול מים הוא
תיבה, ולכן אין רש"י מצטט מן המדרש²² את
המילים "וכי לא היה יכול הקב"ה להציל את
נח באמונתו ובדבורו או להעלותו לשמים".

אלא השאלה היא בעיקר "ולמה הטריחו
בבנין זה: מדוע היה נח צריך לטרוח בעצמו
בבניית התיבה²³. כלומר, מהי הכוונה בכך
שהבניה עצמה היא מצוה, ואשר על כן היה
צריך נח בעצמו להתעסק בכך?

(21) אף שגם התיבה עצמה י"ל שמעוררת תמי' ובמילא
מעורר אותם לתשובה (כדלעיל סעיף ב') – ראה לקמן
הערה 24.
(22) אגדת בראשית שם. וראה תנחומא באבער שם.
(23) להעיר מפרש"י בראשית ה, לב.
(24) ראה רד"ק עה"פ.
(25) ראה רש"י בהעלותך שם. סוכה ט, סע"א. כו, ב.
ובכ"מ.
(26) ראה רש"י בהעלותך שם. סוכה ט, סע"א. כו, ב.
(27) להעיר ממשכיל לדוד לפרש"י עה"פ.
(28) ו, יג.
(29) שם, יז.
(30) ורק רש"י מפרשו לפני' (בראשית ו, ז).

על כך עונה רש"י "כדי שיראוהו...". –
טרהה זו בבנייה היא כדי לעורר לחזרה
בתשובה. ומכך מובן מדוע קיום המצוה הוא
בעצם בניית התיבה.²⁴

ה. ההכרח בפירוש של רש"י הוא סדר הפסוקים

עדיין צריך להבין: רש"י מפרש בפירושו
על התורה פשוטו של מקרא. מהו אם כן,
ההכרח לפי הפשט שב"עשה לך תיבת..."
הכוונה היא ל"הטריחו...". – שנת צריך לבנות
את התיבה בעצמו? במיוחד כאשר קשה לתאר
כיצד יכול אדם אחד לבנות תיבה של שלוש
מאות אמה וכו'.

לכאורה, קשה לקבל את האמור לעיל,
שזה מפני הביטוי "עשה לך", כיוון שמוצאים
במספר מקומות שלביטוי זה ישנן משמעויות
אחרות לפי פשוטו של מקרא: "לך,
בשבילך"²⁵ "לך, משלך"²⁶.

יש לומר, שההכרח לפירוש רש"י הוא
מסדר הפסוקים והמשכבם²⁷: הציווי על עשיית
התיבה כתוב מיד לאחור הסיפור על הפעולה
ועל דור המבול "קץ כל בשר בא לפני... והנני
משחיתם את הארץ"²⁸ ולפני הפסוק "ואני הנני
מביא את המבול מים...".²⁹ שם מפורט באיזה
אופן תתבצע ההשחתה³⁰. מכך מסיק רש"י
שהציווי "עשה לך תיבת..." איננו רק לשם
מציאותה של התיבה, בשביל התוצאה, כדי
שתהיה לו תיבה שיוכל להנצל באמצעותה

(24) כי מכיון שהציווי על בנין התיבה הוא [לא בשביל
ההצלה – שהרי ה"רבה ריוח והצלה לפניו" – אלא] חובת
גברא (על נח) לעוררם לתשובה, הרי מובן, שכ"ו צ"ל
הפעולה לעוררם כו' צ"ל פעולתו של נח בבנין התיבה;
משא"כ ההתעוררות כו' ע"י תיבה בנוי' (כנ"ל ס"ב) – הרי
(נוסף לזה ש"ל שאינו דומה להתמי' שמתעוררת ע"י
אריכות פעולת הבנין, הנה) אין בזה פעולה התמידית של
נח הגורמת להתעוררות כו'.
(25) ראה רד"ק עה"פ.
(26) ראה פרש"י בהעלותך שם. סוכה ט, סע"א. כו, ב.
ובכ"מ.
(27) להעיר ממשכיל לדוד לפרש"י עה"פ.
(28) ו, יג.
(29) שם, יז.
(30) ורק רש"י מפרשו לפני' (בראשית ו, ז).

עשיריות שנים, יותר מארבעים שנה ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים
לראות ואזנים לשמוע"².

ועאכו"כ בשנה זו – ה'תשנ"ב – שהר"ת שלה (לאחרי ובהוספה
לשנה שלפני', ה'תנש"א, ה' תהא שנת נפלאות אראנו) "הי' תהא שנת
נפלאות בה", ו"נפלאות בכל", "בכל מכל כל"³ (בגמטריא "קבץ"⁴),
שכולל כל הענינים כולם (נוסף לכך שהאות ב' היא אות השימוש לכל
הענינים), ולכל לראש ובעיקר ה"נפלאות" דהגאולה האמיתית והשלימה,
"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵. . הרי בודאי ובודאי שכבר
כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח
צדקנו עצמו!

* * *

כשעושים חשבון-צדק בסיומו של השבוע הראשון לעבודה בעולם
בשנת ה'תשנ"ב, "הי' תהא שנת נפלאות בה", ובאים למסקנא שאין הדבר
תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו – צריך הדבר להתבטא בתוספת זהירות
והידור בקידוש לבנה, "שהם עתידים להתחדש כמותה"⁶, בגאולה
האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא, "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁷.

ובפרטיות יותר:

לכל לראש – להזהר ולהשתדל יותר בקידוש לבנה, בבגדים חשו-
בים ונאים, ברחוב וברוב עם הדרת מלך⁸, גם באותם מקומות שעד עתה
לא הקפידו על זה (לפי שדרים בין הגוים⁹), כולל גם הזהירות בנוגע

(2) תבוא כט, ג.

(3) ראה ב"ב טו, סע"ב ואילך.

(4) ראה חידושי חת"ס שם.

(5) מיכה ז, טו.

(6) נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

(7) ר"ה כה, א.

(8) פרטי הדינים דקידוש לבנה – ראה בטושו"ע או"ח סתכ"ו, ובנ"כ שם.

(9) ראה מג"א שם סקי"ד.

הוספה

בשורת הגאולה

מד.

והדגשה יתירה בכהנ"ל – בנוגע לחשבון־צדק בשבת פרשת נח בשנה זו:

ובהקדמה – שכיון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל עניני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים («עמדו הכן כולכם») לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון־צדק (חשבון־צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ובפרטיות יותר:

גם כשידע איניש בנפשי מעמדו ומצבו שיש אצלו ענינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה ח"ו לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי, העבודה דכללות בני" במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא להשלימות דהגאולה (שתלוי' במעשינו ועבודתינו (ד) כל זמן משך הגלות¹ – נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן, גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהי', ה"ז ענין פרטי שבודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל, אין זה גורע ח"ו בגמר ושלמות «מעשינו ועבודתינו» דכלל ישראל שעומדים מוכנים להגאולה, וכיון שכן, גם התיקון והשלימות דהפרט היא בנקל יותר, ומתוך שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

... ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על אחת כמה וכמה לאחר שיעברו כמה

(1) תניא רפ"ז.

לקוטי

נח

שיחות

מ"מבול מים", אלא שעצם פעולת הבניה היא מצוה בפני עצמה, התראה לדור המבול.

ו. פירושו של רש"י על הש"ס שונה מפירושו על התורה

דובר כבר מספר פעמים, שדרכו של רש"י בפירושו על התורה איננה בדיוק כפירושו על הש"ס. אמנם בשניהם הוא מפרש את "פשוטו"³¹, אך בכל זאת אינו זהה ה"פשוטו" של הש"ס – לימוד ההלכה וכו', ל"פשוטו" של מקרא – לימוד פשט הפסוקים. אלה הן שתי דרכי לימוד שונות. לפיכך אין להקשות על סתירה בין פירוש רש"י על התורה לבין פירושו על הש"ס.

דבר זה מודגש בעניננו: במסכת סוכה³² אומר רש"י, ששם בנה את התיבה ביחד עם נח, ומפירושו זה מדייק הרוגטשובי³³ ואומר שההכרח לכך הוא "דהמצוה הוה המציאות לא הבנין" – ההיפך מן המשתמע מפירוש רש"י על התורה (כדלעיל בסעיף ד').

ההסבר לכך הוא: לפי פשוטו של מקרא אין רמז בפסוקים לכך ששם עזר לנח. להיפך: מן הפסוק³⁴ "ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה" נראה, כפי שאומר רש"י בפירושו על התורה, שנח בנה את התיבה בעצמו.

וזאת גם בהתאם להמשך הפסוקים שם: מהקדמת הצינוי "עשה לך תיבה..." מובן, שהפעולה עצמה היא המצוה, כדלעיל בסעיף ח'. (לפיכך מוצאים גם במדרשי התורה³⁴ שההתעסקות בבניית התיבה היתה כדי לעורר לתשובה, ולכן – עצם הבניה היא מצוה).

ואילו בפירושו על הש"ס³⁵ מקבל רש"י את

(31) ראה יד מלאכי כללי רש"י וכו' בתולתו, ושי"ג.
(32) נב, ב ד"ה וכן צדק, הובא בצפ"ע עה"ת ולסנהדרין שם.
(33) צפ"ע ל' סנהדרין שם.
(34) אגדת בראשית ותנחומא הנ"ל.
(35) לכאורה י"ל עוד, שהצינוי, "עשה לך תיבה גו'" הוא רק על עצם בנין התיבה, משא"כ ההכנות להבני' – נטיעת ארזים השקתן קציצתן ועשיית הקרשים כו' – ה' אפשר שיעשה גם ע"י אחר (שם)* [אלא שבנוגע לנטיעת הארזים כו' א"פ לומר לכאורה שה' ע"י שם שהרי גם יפת בנו הגדול לא ה' בן מאה לפני המבול (פרש"י בראשית ה,

שיטת הגמרא (ההלכה). בגמרא³⁶ שונים הדברים: (א) שם נאמר רק "שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה..." ללא קשר לבניית התיבה. ואפילו מהמשך הגמרא ("אמרו לו: זקן תיבה זו למה א"ל הקב"ה...") נראה, ששאלתם היתה על תיבה זו – על עצם מציאות התיבה³⁷. (ב) אין מוזכר בגמרא שעשיית התיבה התמשכה ק"כ שנים.

מכך מוכיח רש"י שלפי שיטת הש"ס, היתה בניית התיבה רק לצורך ההצלה, והחזרת אנשי דור המבול בתשובה היא ענין בפני עצמו, ללא קשר לעשיית התיבה. כלומר, המצוה היא על מציאות התיבה, התוצאה, ולכן אין חובת הבניה חלה על נח בעצמו דוקא, והוא היה יכול לבנותה בעזרת אחרים (שם וכדומה).

ז. רש"י בגמרא – בן נח יכול להיות שליח של בן־נח

בנוסף לכך יש לומר: גם רש"י בפירושו על הש"ס סובר שהמצוה היא בניית התיבה, ולא רק מציאותה, אך הוא סובר, כדעת הפוסקים³⁸, שבן־נח יכול להיות שליח של בן־נח כמותו³⁹, ולכן נחשבת השתתפותו של

(לב) – אבל אינו מתיישב בל' רש"י סוכה שם: וקראו חודש ע"ש בנין התיבה שנבנה עם אביו.
(36) סנהדרין קה, סע"א ואילך.
(37) ויתירה מזה: מהמשך הגמרא שם (בעמוד ב') "שהי' נח הצדיק מוכיח אותם כו' והיו מבזין אותו אמרו לו" – משמע, שתוכחה שלו היתה ענין בפ"ע ולפני שהיו אומרים לו "תיבה זו למה".

(38) שו"ת משאת בנימין סצ"ז. ש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה.
(39) ארעא דרבנן אות א' ס"ה. וראה מחנ"א ה' שלוחין סי"ד דאף שבירושלמי דמאי ותרומות משמע דאין עכו"ם יכול להיות שליח לתבירו וכו' (כמו שהקשה מג"א (א"ח סתמ"ח סק"ד) ומל"מ (רפ"ב מהל' שלוחין)), הנה מבבלי ע"ז (נג, ב) משמע דיש שליחות (אבל ראה ברכ"י אה"ע ס"ה סקט"ז. לקו"ש ח"א ע' 147 הערה 56). וראה ברכ"י שם פתחי תשובה שם סק"ג – דכן הוא דעת כמה פוסקים. (39) וראה עפ"א דארעא שם דגם לדעת החולקים (מג"א שם. ב"ש אה"ע שם סק"ט. ועוד. וכ"ה דעת אה"ז א"ח

(* עפ"ז אולי יש ליישב (ראה רד"ל שם) מה שאיתא בפוד"א שם בשם ר' תנחומא חמשים ושתים שנה נעשה נח בתיבה (ועד"ז בסדר הדורות שם) – כי הפעולות לפ"ז כריתת הארזים כו' נעשה ביחד עם בנו שם.

אנו רואים, שהענינים הללו בנין התיבה – (א) שעצם בניית התיבה היא מצוה. (ב) שצריך להיות "עשה לך, משלך". (ג) שהתיבה, התוצאה, היתה לצורך הצלה – נמצאים גם בסוכה, באופן דומה, כדלהלן:

(א) עצם עשיית הסוכה היא מצוה⁴⁶, עד אשר לפי הירושלמי⁴⁷ צריך לברך על כך "לעשות סוכה". (ב) הסוכה צריכה להיות "לך משלך"⁴⁸. (ג) כוונת הישיבה בסוכה היא "למען"⁵⁰ ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים⁵¹, הם היו ענני כבודו שהקיפם בהם לצל לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא לזה ציונו לעשות סוכות העשויות לצל"⁵².

למרות זאת קיים הבדל ביניהם: (א) את התיבה היה צריך דוקא נח בעצמו לבנות, ואילו את הסוכה, למרות שעשייתה היא מצוה, יכול לבנות מישהו אחר⁵³ בשבילי⁵⁴. (ב) התיבה מוכרחה להיות "לך משלך" – תיבתו של נח, ואילו בסוכה "אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חברו (סוכה שאולה)"⁵⁵, כי "הרי היא כשלו"⁵⁶.

46 ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סתרמ"א ס"א (ט"ז שם) "שעשייתה אינה גמור המצוה שניקור המצוה כו". רמ"א ושו"ע אדה"ז שם סתרמ"ב. מצוה לתקן הסוכה כו' מצוה הבאה לידו כו'. וראה פרש"י מכות ה, א ד"ה השתא. רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ח. ועוד.

47 ברכות פ"ט ה"ג. וראה לקו"ש ח"ז ע' 188 הערה 56, דגם להבבלי הוי מצוה ולא פליג רק בנוגע לברכה. 48 לא רק לדעת ר"א (סוכה כו, ב) אלא גם להלכה (דעת חכמים שם) – שו"ע אדה"ז סתרל"ז ס"ג. ובארוכה – לקו"ש ח"ט ע' 348 ואילך.

49 להעיר מכלי יקר פרשתנו ו, כא. 50 שו"ע אדה"ז סתרמ"ב מטוש"ע שם. 51 אמור כג, מג.

52 ועי' בב"ח (וכן משמע בשו"ע אדה"ז) שם שכוננה זו (וכן בציצית ותפלין) היא חלק מקיום המצוה ולא ככוונת שאר המצוות.

53 להעיר מהעמק שאלה לשאלות סק"ט אות א'. 54 להעיר מטוש"ע אדה"ז שם (סתרמ"א). ואם עושה אותה לאחרים ה' ראוי שבעל הסוכה שישב בה בחג יברך שהחיינו בשעת עשייתה כו". 55 סוכה שם.

56 שו"ע אדה"ז שם (ס' תרלו). וראה לקו"ש שם.

ט. ההבדל בין נח לצדיקים אחרים, והקושי על כך

יש לומר, שדברים אלו קשורים לעבודה הכללית של נח בענין המבול. הוזהר⁵⁷ מסביר את ההבדל בין התנהגותו של נח לבין הצדיקים שהיו אחריו, שנח לא התפלל על דורו "לא בעא רחמין על עלמא", ולכן מכונים מי המבול⁵⁸ בכינוי "מי נח", "דביה הוו תליין, דלא בעי רחמי על עלמא" (=שבו היו תלויים, שלא בקש רחמים על העולם), ואילו הצדיקים שבאו אחריו מסרו את נפשם בשביל בני דורם, כפי שמוצאים שמושה רבינו אמר⁵⁹ "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

לכאורה ניתן לשאול על כך: הרי חז"ל אומרים, כמצויין לעיל⁶⁰, שנח הוכיח את בני דורו ועוררם לחזור בתשובה, ומדוע איפוא הוא לא התפלל בעבורם ועורר עליהם רחמים? ההסבר לכך הוא: תוכחתו של נח לא נבעה ממסירות נפשו למען אנשי דור המבול, אלא כדי לקיים את ציווי ה'.

לפיכך נאמר בספרי חסידות⁶¹, שנח "לא נתן עצמו על זה אשר תוכחתו והתראותיו יפעלו עליהם לעוררם לתשובה", מפני שבתוכחתו הוא התכוון בעיקר לקיים את ציווי ה' אליו.

ולכן "לא בעא (במסירות נפש כמשה) רחמין על עלמא".

לעומת זאת משה רבינו, שנגע ללבו מצב עם ישראל, בדיוק כפי שאיכפת לו על עצמו,

57 ח"א טו, ב ואילך. רנד, ב. ח"ג יד, ב ואילך. 58 הפסולת פרשתנו – ישע"י נד, ט. וראה תו"א ר"פ נח. אדה"ז שם סא, א ואילך. תרכב, א ואילך.

59 תשא לב, לב. 60 סנהדרין שם. ומדרשים ופרש"י הג"ל. וגם בזה שם ח"א סח, א.

61 סה"מ ה"ש"ת ע' 29.

שם בבניית התיבה בדיוק כבניה על-ידי נח בעצמו, כי שם עשה זאת בשליחותו של נח. לעומת זאת, בפירושו על התורה, סובר רש"י לפי פשוטו של מקרא, שכאשר חל ציווי על מישהו לפעולה מסויימת אין הוא יכול לקיים ציווי זה באמצעות שליח (כמוסבר במקום אחר⁴⁰), ומכך מובן שנח היה צריך לבנות את התיבה בעצמו.

ח. פירוש הרוגטשובי ל"עשה לך", והביטוי בענין הסוכה

כבר דובר פעמים רבות על כך, שלכל הפירושים על אותו פסוק יש קשר ביניהם. כך גם בעניננו: על "עשה לך" אומר הרוגטשובי¹⁵ "לך – משלך", שנח היה מוכרח לבנות את התיבה מנכסיו. וצריך לומר שפירוש זה ל"עשה לך" קשור לפירוש שלעיל – שנח היה צריך לבנות את התיבה בעצמו, מפני שעצם הבנייה היא המצוה.

דבר זה יובן על-ידי העובדה, שבדומה לביטוי זה, נמצא גם לגבי סוכה – חג הסוכות תעשה לך⁴¹.

[בין שני ענינים אלו יש קשר, כפי שמוסבר בחסידות⁴², שהסוכה דומה לתיבת נח, כי הענין שבשתייהן הוא שלום⁴³: בתיבת נח היו כל החיות ביחד, ובכל זאת שרר שם שלום, מעין "לא ירעו ולא ישחיתו"⁴⁴; וכך ענינה של הסוכה הוא שלום – ופרוס עלינו סוכת שלומך, עד אשר אומרים חז"ל⁴⁵ "כל ישראל ראוים לישוב בסוכה אחת"].

סתרמ"ח ס"י"א. וראה ברכ"י ופתחי תשובה שם. שד"ח כללים מערכת א' כלל מ' – י"ל דקודם מ"ת דהכל בגדר ב"נ כולם שוים דיש שליחות מאדם לחבירו.

40 לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 40 הערה 27. 41 ראה טו, יג.

42 ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אתהלך לאוניא ע' נו, ועם הגהות – באוה"ת פרשתנו תרסט, א ואילך) – "ששניהן בבחי' בינה כנו' בוהר". המשך וככה תרל"ז פצ"ה.

43 וראה ד"ה בסוכות תשבו תשל"ז פ"ד (נדפס בספר המאמרים – מלוקט (קה"ת, תשמ"ז) ע' קעז).

44 ישע"י יא, ט. 45 סוכה כו, ב.

מסר את נפשו בעבורם, הוא התפלל לעורר רחמים עד שאמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת"^{61*}.

י. ההבדל בין הציווי לנח לבין מצות סוכה

וזהו גם ההבדל בין תיבת נח לבין סוכות, שקיבל משה מסיני ומסרה וכו':

הענין הנ"ל, שנח לא בקש רחמים על בני דורו, התבטא בבניית התיבה: ההצלה (כפשוטה, ממי המבול) – בניית התיבה – היתה מיועדת לקליטת נח ובני משפחתו בלבד, ולא לבני דורו, ומסיבה זו עצמה היתה הבניה רק על ידו, ומנכסיו שלו – "לך, משלך".

לעומת זאת, לאחר מתן תורה, כאשר הפכו ישראל לציבור⁶², ובמיוחד לאחר שנכנסו לארץ, כאשר התחייבו בערבות⁶³, הם הפכו ל"מציאות אחת נצחית"⁶⁴ – שלכל יהודי נוגעת מציאותו של האחר.

ובמיוחד במצוות שענין האחדות גלוי אצלן, כמצות סוכה, שענינה שלום (כדלעיל בסעיף ח): אז יכול מעשה המצווה של יהודי אחר להחשב כאילו הוא עשה זאת: גם סוכה של חברו נחשבת כ"שלו ממש", והוא יוצא ידי חובתו, מפני שהם "כגוף אחד"⁶⁵.

(משיחת אדר"ח מרחשון תשל"ו)

61 (הנ"ל – ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 96 ואילך.

62 שהרי אז יצאו מכלל ב"נ כו'. וראה גזיר סא, ריש ע"ב. צפע"ג מהד"ת יג, ב. ע"ה"ת פרשתנו ע' מ. וראה בגליון המו"ב בצפע"ג דברים (ע' תו). "ואח"כ בשעת מ"ת חזרו ונעשו מהפרטים כלל אחד". וראה צפע"ג מהד"ת צ, ב. 63 ראה סנהדרין מג, ב. ובפרש"י שם. פרש"י נצבים כט, כח.

64 שו"ת צפע"ג (ווארשא) סקמ"ג אות ב. מהד"ת שם.

65 ראה לקו"ש ח"ט שם, וש"נ.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח
לעולם ועד